

Gammal teknik i modern utveckling

Björn Egertz

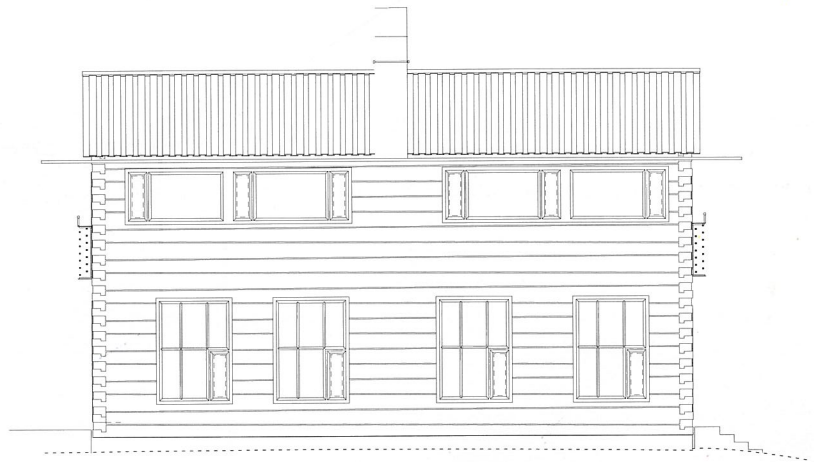
Foto: Åke Eson-Lindman

Byggandet med massivt trä är på allvar på väg tillbaka i Sverige, man kan till och med drista sig till att säga att det är en ny trend.

I projektet Vistet, ritat av arkitekterna Anders Landström SAR (Träprisvinnare 1996 för Zorns textilkammare i Mora) och Thomas Sandell SAR, har byggnadstraditioner och kunskaper om knuttimring sammanvävt med vårt moderna samhälles ideal och önskemål om funktioner och med den spjutspetsteknik som finns inom informationsteknologin, IT.

Bilden t.v. visar Vistets entré, på bilden rakt nedan ses knutarna som de var utformade vid första visningen i Kalmar, på bilden nedan t.h. gavel med franska fönster.

Per Bergkvist

Vistet är ett typhussystem för villaboende som är kulturellt anpassbart till olika platser och omgivande landskap.

– Jag tror att det kan intressera människor med olika livsstilar, säger Anders Landström.

Huset är uppdelat i två delar, en del med gemensamma rum som hall, kök och vardagsrum, och en privat del med badrum och sovrum. Delarna kan sättas ihop på olika sätt för att skapa hus i vinkel i ett eller två plan. Ett enda gemensamt stort "livsrum" för matlagning, vistelse och umgänge - allt ordnat kring en eldhärd. Kök med skafferier och skrubben minimerar skåpinredning vilket ger ett vackert livsrum. Sovrumsdel med lätta mellanväggar så att olika

privata rum kan ordnas enkelt efter behov. Klädvård och förvaring ordnade i passage till badrum. En torr badrumsdel med toalett och tvagnings samt en våt för dusch och bad. Det finns även möjlighet att ordna en bastu.

– Huset skall vara intelligent och principen är att tekniska installationer skall vara dolda men lättillgängliga. Röranslutningar koncentreras till en punkt i ett maskinrum vilket möjliggör att husets teknik enkelt kan bytas och uppgradera när nya miljövänliga system vidareutvecklats.

Vistet kommer också att tillföras nyproducerade inredningsdetaljer, möbler och snickerier som helt är formgivna i samklang med

dagens trender och med blicken riktad mot morgondagens värderingar och ideal.

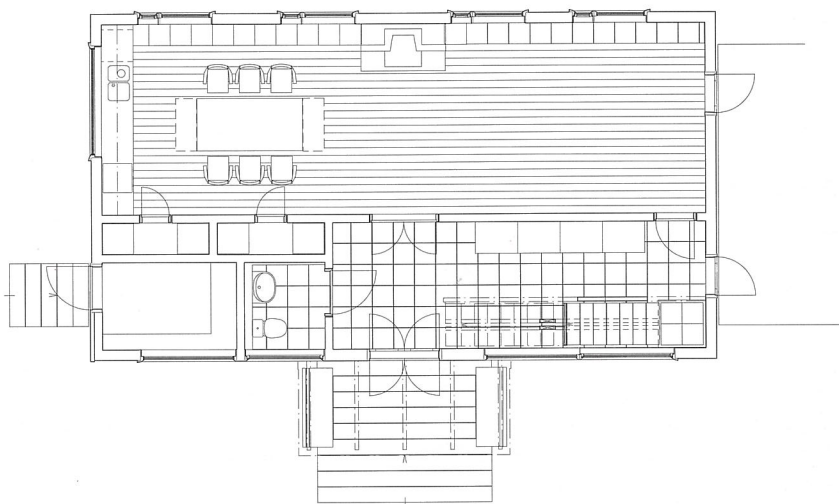
– Vistet är ett modernt timmerhus, både naturligt och tekniskt kretsloppsanpassat, ett hus för framtiden. Vi har lärt av jordbrukssamhällets hustyper som utvecklats under århundraden och byggts med trätung byggnadsteknik så sent som i början av 1900-talet. Det var väl utvecklade och fungerande hus både tekniskt, ekologiskt och socialt, säger Anders Landström.

Anders Landström fortsätter med att säga att det finns väldigt många olika uppfattningar och förutfattade meningar om massiva trähus.

– Traditionellt sett talar man om en stil när man pratar om massiva trähus, men vi har inte ➤

► varit ute efter stilen utan de egenskaper som ett massivt trähus har. Det vi ville åt var trähusets inneboende egenskaper som till exempel att massivt trä har mycket god förmåga att lagra värme eller kyla. Träets cellulosa är också bra på att tillgodogöra sig och avge fukt. Det innebär att inneklimatet i huset balanseras med årstiderna, säger Anders Landström.

När man bygger i trä är det inte alltid lämpligt att visa trä både inuti huset och utvändigt som ju ofta görs i den gamla stilens timmerhus.

Ett enda gemensamt stort "livsrum" för matlagning, vistelse och umgänge – allt ordnat kring en eldhärd. Sovrumsdel med lätta mellanväggar så att olika privata rum kan ordnas enkelt efter behov.

prövat på specialkonstruerade fönster med kärnvirke sågat i stående årsringar och specialkonstruerade fönsterbågar som tillvaratar materialet effektivare och gör fönstret hållbarare.

Ytterväggarna har ingen annan värmeisolerings än massivt trä. Golv och tak har traditionell värmeisolerings.

Huset saknar diffusionsspärr. Man har valt bort "plastpåsen" för att erhålla ett sunt inomhusklimat.

Ventilationen bygger på självdrag och ett mindre tillskott av mekaniskt styrd ventilation.

– Det är inte alltid man ser detta som en teknisk utveckling, säger Anders Landström.

Sprunget ur gammaldags vardag

Idéerna kring Vistet har sitt ursprung i bondesamhället med dess levnadsvillkor, ett intuitivt resurssnålt samhälle i vilket man var tvungen att tillvarata alla resurser, menar upphovsmännen. Då utnyttjade man temperaturskillnader på ett kreativt sätt.

– Man behöver inte ha samma temperatur överallt i ett hus. Genom att kombinera den vetenskapen och modern styr- och reglerteknik kan vi åstadkomma samma sak idag automatiskt och effektivt.

Man kan ifrågasätta U-värdesberäkningarnas betydelse. Man måste se till den totala energibalansen. Dessa tankar skall verifieras genom mätningar i det färdiga huset.

Framtiden

Vistet kommer att innehålla tre projekt:

- 1) Bygga upp Vistet på Skeppsholmen i Stockholm, ingår som en del i kulturhuvudstadsprojektet.
- 2) Leva i Vistet. Arkitekterna och fem formgivare arbetar med att ta fram produkter, möbler och annan inredning.
- 3) Vistet skall ingå i olika forskningsprojekt. ●

Fakta

Kostnad för timmerstomme, inklusive tillverkning och montage: cirka 400 000 kr.

Arkitekter SAR: Anders Landström och Thomas Sandell

Beställare: Stiftelsen Vistet

Stiftare: Svensk Form, Masur AB och Inredningsgruppen AB

Projektledare: Bertil Harström

Teknisk specifikation

Stomme: Trästomme, 200 mm (8 tum toppmätt) massiv gran

Fönster: Reinvent TRI-fönster av kärnvirke med stående årsringar

Yttertak: Hyvlad senvuxen furu

Isoleringen: 300 mm isolering i golv och 400 mm i tak, oisolerade väggar. Välventilerad grundkonstruktion av tre längsgående balkar. Friberande takstolar av fanéträ.

Golv och innertak: Trä med inslag av sten i golv

Övriga snickerier: Massivt trä

Vistets entré.

– Timmerhus kan ibland behöva kläs, ibland för att se ut på ett annat sätt, ibland för att skyddas mot väta, fukt, snö och is.

Vistet premiärvisades i Kalmar under hösten 1997 och många betraktare anser huset vara både uppkäftigt och klargörande på en gång.

Huset hade vid visningen i Kalmar kortsidorna målade i falu rödfärg och långsidorna vitmålade, vilket gjorde att Vistet fick en mycket starkt betonad knut i ändmötena mellan stockar från fasad och gavel.

Huskroppen är enkelt uppbyggd med ligande timmer, men i fönster, dörrar, franska balkonger, etcetera ser man tydligt att huset fått utformning som kommer från dagens arkitektur och formspråk. I Vistet har man dessutom

Per Bergqvist